ଓଁ ଶ୍ରୀ ଗଣେଶାୟ ନମଃ

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତୀୟ ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟ

Vedic Literature of Ancient India

ଋକ୍ ବେଦ

(ଋଗ୍ ବେଦ)

Rig Veda

ଶାକଲ ସଂହିତା

Shakala Samhita

ସଂପାଦନ - ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

Editor – Prakash Pradhan

ଭାଷା - ସଂସ୍କୃତ-ଓଡିଆ

Language – Sanskrit - Odia

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (Proofreading by)

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ଶ୍ରୀ ନିଳାଦ୍ରି ବିହାରୀ ସତପଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ

ସଂପାଦକ

prakash@scholarshoppe.com

ଶୁଦ୍ଧିକରଣ

ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର

ସଂପାଦକ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା,

ଓଡିଶା ଶାଖା

astrosant@gmail.com

ଶ୍ରୀ ନିଳାଦ୍ରି ବିହାରୀ ସତପଥୀ

niladrihere@gmail.com

ପୂର୍ବାଭାଷ

ମାତାପିତୃଭ୍ୟାଂ ନମଃ ।

ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଗୁରୁଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ମହାଗଣପତୟେ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ସରସ୍ୱତ୍ୟୈ ନମଃ ।

ସର୍ବଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ବେଦାୟ ନମଃ ।

ଶ୍ରୀ ବେଦପୁରୁଷାୟ ନମଃ ।

୨୫, ମାର୍ଚ୍ଚ, ୨୦୨୦, କୋଭିଡ-୧୯ ପାଇଁ ଭାରତ ବନ୍ଦ ଘୋଷଣା କରାଗଲା । ସବୁକିଛି ବନ୍ଦ, ଘରେ ବସିବା ଛଡା କିଛି ରାସ୍ତା ନାହିଁ । ତେବେ କ'ଣ କରିବା ? ଖାଲି ବସିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ଚିନ୍ତା କଲି ଯେ **'ବେଦ'** ଉପରେ କିଛି କାମ କରିବି ବୋଲି । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଓଡିଆରେ ବେଦର କୌଣସି ଡିଜିଟାଲ ଦସ୍ତାବିଜ ନଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ବେଦର ଓଡିଆ ଭାଷାରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହେବାର ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ତେଣୁ ଏହି ସମୟକୁ ବେଦର ରୂପାନ୍ତର କରିବାରେ ବିନିଯୋଗ କରିବି ବୋଲି ସ୍ଥିର କଲି । ଯଦିଓ ପୂର୍ବରୁ ଏହା ଉପରେ କାମ କରିବାକୁ ବହୁତ ଇଚ୍ଛାଥିଲା, କିନ୍ତୁ କର୍ମମୟ ଜୀବନରେ ସମୟର ଅଭାବରୁ ଏହା କରିପାରିନଥିଲି । ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତାକଲି ପ୍ରଥମେ "**ଋକ୍ ବେଦ**"ରୁ ଅରମ୍ଭ କରିବି ଓ ଏହାପରେ ଅନ୍ୟ ବେଦ ମାନଙ୍କ ଉପରେ କାମ କରିବି ।

ଗତ ୭ ବର୍ଷ ହେବ ଯେତେବେଳେ ସମୟ ମିଳୁଥିଲା, ସେତେବେଳେ ବେଦ ଉପରେ ଗବେଷଣା କରିଆସୁଥିଲି । ଏ ସମୟରେ ଅନେକ ପୁରୁଣା ଓ ଅସାଧ୍ୟ ଦସ୍ତାବିଜ ଗୁଡିକ ହାସିଲ ହେଲା, ଓ କିଛି ପୁସ୍ତକ ଓ ଡିଭିଡି ଦେଶ ବା ବିଦେଶ ରୁ କିଣିବାକୁ ପଡିଥିଲା । ସେଗୁଡିକୁ ପଢି ଆସୁଅଛି । ମୋ ପାଇଁ ରୁଚିର ବିଷୟ ଥିଲା, ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛାଥିଲା ଯେ କେମିତି ଆମ ପୂର୍ବପୁରୁଷମାନେ ଏତେ ଜ୍ଞାନୀ ଥିଲେ, ଯେଉଁ ମାନଙ୍କୁ ଆଜିର ବିଜ୍ଞାନ ଅନୁସରଣ କରିଆସୁଅଛି ।

ଏବେ ମନରେ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରଶ୍ନ ଆସିପାରେ, ବେଦର ରୂପାନ୍ତର କ'ଣ ଦରକାର ? ଆମେମାନେ ଯେତେବେଳେ ସ୍କୁଲରେ ସଂସ୍କୃତ ପଢୁଥିଲୁ, ସେତେବେଳେ ଆମେ ସଂସ୍କୃତକୁ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ଲେଖୁଥିଲୁ ବା ପଢୁଥିଲୁ । ତେଣୁ ଯଦିଓ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସଂସ୍କୃତ ଜଣାଥିଲା କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତେ ସଂସ୍କୃତ ଲିପି ପଢିବାରେ ପ୍ରବୀଣ ନ ଥିଲେ । କାରଣ ଆମେ ସଂସ୍କୃତକୁ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ପଢିଥିଲେ ବା ଲେଖିଥିଲେ । ତେଣୁ ବେଦର ଓଡିଆ ଲିପିରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ତାହା ଛଡା ଯେଉଁମାନେ ସଂସ୍କୃତ ଲିପି ପଢିବା ଜାଣିନାହାଁନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ବେଦ ମନ୍ତ୍ର ବା ଶ୍ଳୋକ ଜାଣିବାରେ ଇଛା ଅଛି, ଏହା ସେମାନଙ୍କର ସହାୟକ ହେବ । ଏହାକୁ ଆଖି ଆଗରେ ରଖି ଆଗକୁ ଆଗେଇଲି, କିନ୍ତୁ ଏକୁଟିଆ ଏ ସବୁ କରିବା ସମ୍ଭବ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ବେଦର ରୂପାନ୍ତର ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୁର୍ବରୁ ମୋ ଜଣା ଗୁରୁମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଯୋଗ କଲି ଓ କିଛି 'ଫେସବୁକ' ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଯୋଗ କଲି । ସମସ୍ତେ ମତ ଦେଲା ପରେ ଆଗକୁ ବଢିଲି ।

କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ କଠିନତା ତ ନିଶ୍ଚିତ ଆସେ, ସେହିପରି ଏଥିରେ ମଧ୍ୟ କଠିନତା ଆସିଥିଲା । ସୁଖଦ ବିଷୟ, ମୋ ପୃଷ୍ଠଭୂମି ଇନ୍‌ଫର୍ମେସନ ଟେକନୋଲୋଜି ସଂଗରେ ଯୋଡା ଥିଲା, ସେଥିପାଇଁ ଏହି କାମରେ ସଫ୍ଟୱୟର ବ୍ୟବହାର କଲି । ଏହା କିଛି ମାତ୍ରାରେ ସହାୟକ ହେଲା । ପ୍ରାୟ ୮୦ ଭାଗ କାମ କରିସାରିବା ପରେ ଦେଖିଲି ଯେ ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର ଗୁଡିକର ସଠିକ ରୂପାନ୍ତର ହୋଇପାରୁନି । ଏହା ବଡ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ଥିଲା । କାରଣ ମନ୍ତ୍ରରେ ଆକାର, ହର୍ସ୍ୱ-ଇକାର, ଦୀର୍ଘ-ଇକାର, ଯୁକ୍ତାକ୍ଷର ଇତ୍ୟାଦି ଭୁଲ ହେଲେ, ସଂପୁର୍ଣ୍ଣ ମନ୍ତ୍ର ବା ଶ୍ଳୋକର ଅର୍ଥ, ଶକ୍ତି ଓ ଫଳ ବଦଳିଯିବ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ - 'ସୁର' ଓ 'ସୂର' ; 'କର୍ମ' ଓ 'କ୍ରମ'; 'ସଂବାଦ' ଓ 'ସମ୍ବାଦ'; 'ସ୍ୱଷ୍ଟ' ଓ 'ସ୍ୱଷ୍ଠ' ଇତ୍ୟାଦି, ଯଦିଓ ଏ ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦର ଉଚ୍ଚାରଣ ଏକ ପ୍ରକାରର, କିନ୍ତୁ ଅର୍ଥ ଅଲଗା ଅଲଗା । ଆଉ ଏକ ବଡ ଡର ଥିଲା ଯେ - ଯେଉଁ ବେଦ ୫୦୦୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଯେମିତି ଥିଲା, ଏବେ ବି ସେହିପରି ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ଅଛି, ତେଣୁ ଓଡିଆରେ ରୂପାନ୍ତର ଠିକ ସେହିପରି ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରହିବା ଦରକାର, ନଚେତ ଏ କାମର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ରହିବନାହିଁ । କିଛି ଦିନପରେ ଏହାର ସମାଧାନ ମଧ୍ୟ ମିଳିଲା । ତେଣୁ ପୁଣି ଥରେ ମୂଳରୁ କାମ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ପଡିଲା । ଶେଷରେ ସଫଳତା ମିଳିଲା ।

"ଋକ୍ ବେଦ" ବିଶ୍ୱର ସବୁଠୁ ପୁରୁଣା ଧର୍ମ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅଟେ, ଯାହାକି ୫୦୦୦ ବର୍ଷରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ । ସେଥିରେ ୧୦ଟି ମଣ୍ଡଳ (ପୁସ୍ତକ) ରହିଅଛି । ସେଥିରେ **୧,୦୨୮** ଟି "**ସୂକ୍ତ**", ସମୁଦାୟ **୧୦,୫୫୨**ଟି "**ଶ୍ଳୋକ ବା ମନ୍ତ୍ର**", ୨୧,୦୩୫ଟି "**ପଦ**" (ଲାଇନ୍), ୩୯,୮୩୯ଟି "**ପାଦ**", ୧,୬୩,୫୫୭ଟି "**ଶବ୍ଦ**", ଓ ୩,୮୪,୧୬୬ଟି "**ଅକ୍ଷର**" ଅଛି । ଏହାର ଓଡିଆରେ ରୂପାନ୍ତରିତ କାମ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରାୟ ୧୦ ମାସ ସମୟ ଲାଗିଗଲା ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଣ୍ଡଳର (ପୁସ୍ତକ) 'ସୂକ୍ତ', 'ମନ୍ତ୍ର', 'ପଦ', 'ପାଦ', 'ଶବ୍ଦ' ଓ ଅକ୍ଷର ସଂଖ୍ୟା ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

	ମଣ୍ଡଳ ୧	**ମଣ୍ଡଳ ୨**	**ମଣ୍ଡଳ ୩**	**ମଣ୍ଡଳ ୪**	**ମଣ୍ଡଳ ୫**	**ମଣ୍ଡଳ ୬**	**ମଣ୍ଡଳ ୭**	**ମଣ୍ଡଳ ୮**	**ମଣ୍ଡଳ ୯**	**ମଣ୍ଡଳ ୧୦**	**ସମୁଦାୟ**
ସୂକ୍ତ	୧୯୧	୪୩	୬୨	୫୮	୮୭	୭୫	୧୦୪	୧୦୩	୧୧୪	୧୯୧	୧,୦୨୮
ମନ୍ତ୍ର	୨୦୦୬	୪୨୯	୬୧୭	୫୮୯	୭୨୭	୭୬୫	୮୪୧	୧୭୧୬	୧୧୦୮	୧୭୫୪	୧୦,୫୫୨
ପଦ	୪୦୪୦	୮୫୯	୧୨୩୪	୧୧୭୮	୧୪୪୭	୧୫୨୬	୧୬୪୨	୩୪୧୯	୨୧୯୨	୩୪୯୮	୨୧,୦୩୫
ପାଦ	୭୭୪୫	୧୬୯୪	୨୩୫୭	୨୨୪୯	୨୮୬୦	୨୯୧୯	୩୧୯୦	୬୦୭୧	୬୦୭୧	୬୯୯୬	୩୯,୮୩୯
ଶବ୍ଦ	୩୨୨୬୩	୭୬୯୮	୯୮୯୯	୯୬୭୩	୧୧୫୩୭	୧୨୫୧୯	୧୪୧୭୮	୨୧୮୧୭	୧୪୦୭୬	୨୯୮୮୭	୧,୬୩,୫୫୭
ଅକ୍ଷର	୭୫୭୪୯	୧୭୯୭୬	୨୩୯୫୧	୨୨୫୧୯	୨୨୨୭୩	୨୯୦୧୦	୩୨୯୩୯	୫୦୬୯୪	୩୪୦୫୭	୬୦୦୩୯	୩,୮୪,୧୬୬

ଏହି ରୂପାନ୍ତରିତ ରେ ବେଦର '**ସ୍ୱର**' (ଉଦାତ୍ତ, ଅନୁଦାତ୍ତ, ସ୍ୱରିତ ଇତ୍ୟାଦି) ମାନଙ୍କର ଶଂକେତ ବା ଚିହ୍ନ ଦିଆଯାଇନାହିଁ । ଏହାର କାରଣ ଓଡିଆ ଲିପିରେ ସେ ପ୍ରକାର ର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ତଥାପି ଏହା ଉପରେ ଗବେଷଣା ଜାରି ରହିଛି, ହୋଇପାରେ ଏହାର ପରବର୍ତ୍ତି ସଂସ୍କରଣରେ ଏହା ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । 'ୱେବ ସାଇଟ' ରେ ସମସ୍ତ ଶ୍ଳୋକ ବା ମନ୍ତ୍ର ମାନଙ୍କର '**ସ୍ୱରାବୃତି**' ଉପଲବ୍ଧ ଅଛି, ପାଠକମାନେ ଏହାକୁ ଶୁଣି ପାରିବେ ବା ଅଭ୍ୟାସ କରିପାରିବେ ।

ଏହି 'ଋକ୍ ବେଦ' ର ରୂପାନ୍ତର ବିଶ୍ୱସନୀୟ ସୂତ୍ର ଉପରେ ଅଧାରିତ । କେଉଁ କେଉଁ ସୂତ୍ର ଏହି ଦସ୍ତାବିଜରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି, ତାହାର ତାଲିକା ଦିଆଯାଇଛି । ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ 'ଜର୍ମାନୀ' ର ସଂସ୍କୃତ ବିଷାରଦ "ମାକ୍ସ ଏଫ୍ ମୁଲ୍ଲେର" ଓ "ଡେଟଲେଫ୍ ଏଇଚଲେର୍" ଙ୍କର ମୂଳ ଦସ୍ତାବିଜ ଏହାର ଆଧାର । 'ମାକ୍ସ ମୁଲ୍ଲେର' ଭାରତକୁ ବେଦ ଉପରେ ଗବେଷଣା କରିବାପାଇଁ ୧୮୫୦ ମସିହାରେ ଆସିଥିଲେ । 'ଋକ୍ ବେଦ' ର ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକୁ ଏକାଠି କରିବାରେ ତାଙ୍କର ଭୂମିକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ମହତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ

ଥିଲା । ଏହିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ୧୦ ବର୍ଷ ଲାଗି ଯାଇଥିଲା । ୧୮୬୦ ମସିହା ରେ 'ଋକ୍ ବେଦ' ର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦସ୍ତାବିଜ "ଅକ୍ସଫୋର୍ଡ ଇଉନିଭରସିଟି" ରେ ଜମା କରିଥିଲେ । ସେହି ଦସ୍ତାବିଜ ଗୁଡିକ ଏହି ରୂପାନ୍ତର ର ଆଧାର । ଏହା ସହିତ ଅନ୍ୟ ସୂତ୍ର ଗୁଡିକ ବି ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

'ଋକ୍ ବେଦ' ର ଓଡିଆରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ସରିବା ପରେ, ଏହା ଠିକ ରେ ରୂପାନ୍ତର ହେଲା କି ନାହିଁ, ତାହାର ଶୁଦ୍ଧିକରଣ (ପ୍ରୁଫ୍-ରିଡିଙ୍ଗ୍) ଆବଶ୍ୟକ ଥିଲା । ଏଥିପାଇଁ ମୂଳ ଦସ୍ତାବିଜ ସଙ୍ଗରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ଦସ୍ତାବିଜର ଯାଞ୍ଚ କରିବାପାଇଁ, ୫ ଜଣ ଅଲଗା ଅଲଗା ଶୁଦ୍ଧିକରଣ କାମରେ ଲାଗିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ "ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ସନ୍ତୋଷ କୁମାର ମିଶ୍ର", ଓ "ଶ୍ରୀ ନିଳାଦ୍ରି ବିହାରୀ ସତପଥୀ " ମୂଖ୍ୟରୁପେ କାମ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ସମସ୍ତ ଯୋଗଦାନକାରୀ ସଦସ୍ୟ ମାନଙ୍କୁ କୃତଜ୍ଞତା ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି । ତାଙ୍କର ଉପଦେଷ, ମାର୍ଗ ଦର୍ଶନ ଓ ସୁଧାରୀକରଣ ସର୍ବଦା ଅବିସ୍ମରଣୀୟ ରହିବ ।

ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଯୋଗଦାନ ପାଇଁ ଏହି ଦସ୍ତାବିଜ "**ଋକ୍ ବେଦ ଓଡିଆ ରେ**" ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରିଛି । ଆଶାକରୁଛି ଏହା ସମସ୍ତ ଓଡିଆ ଭାଷା ଭାଷୀ ବେଦଲିପ୍ସୁ ଜନମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିବ ଓ ଏହାକୁ ଭବିଷ୍ୟତ ପିଢି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ବଜାୟ ରଖିବେ ।

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ,

ତାରିଖ - ୩୦.୧୨. ୨୦୨୦ **ସଂପାଦକ,**

ସଂସାରଫଳ, ପଚାମୁଣ୍ଡାଇ, କେନ୍ଦ୍ରାପଡା, ଓଡିଶା, ଭାରତ ।
ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ଥିତି - ଚେନ୍ନାଇ, ତାମିଲନାଡୁ, ଭାରତ ।

ଉତ୍ସର୍ଗ

ଏହି ଦସ୍ତାବିଜ "**ଋକ୍ ବେଦ ଓଡିଆ ରେ**" ଓଡିଆ ଭାଷୀ ସମସ୍ତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବାରେ ଓ ସାର୍ବଜନୀନ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରସାର ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସର୍ଗ କରୁଛି ।

ବଶମ୍ବଦ

ସଂପାଦକ

ନିବେଦନ

ଏହି ଦସ୍ତାବିଜ "**ଋକ୍ ବେଦ ଓଡିଆ ରେ**" ଟି ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ପଠନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରେ ତିଆରି କରାଯାଇଛି ଓ ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଡିଜିଟାଲ ରୂପରେ ମୁକ୍ତ ଉପଲବ୍ଧ ହେବ । ଏହାର କୌଣସି **ବ୍ୟାପାରୀକରଣ ନ କରିବାକୁ** ଅନୁରୋଧ । ଯଦି କେହି ଏହାର ପ୍ରକାଶନ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସଂପାଦକଙ୍କ ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ । ବେଦ ପଢିବା ପୂର୍ବରୁ, ବେଦ ବିଷୟରେ ଜାଣିବା ନିହାତି ଆବଶ୍ୟକ, ତେଣୁ ସଂପାଦକଙ୍କ ଆଉ ଏକ ପୁସ୍ତକ " **ବେଦ ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ ଓ ଉପନିଷଦ - ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପରିଚୟ** " ପଠନ କରିପାରିବେ ।

ସଂପାଦକ,

କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା

ଏହି ଓଡିଆ ରୂପାନ୍ତରିତକୁ ଆମ ଜ୍ଞାନ ଅବଧିରେ, ଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ, ସମସ୍ତ ସାବଧାନ ଓ ଯତ୍ନର ସହିତ ରୂପାନ୍ତରିତ କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଭୁଲ ବା ତୃଟି ରହିଥାଇ ପାରେ, ସେଥିପାଇଁ ପାଠକ ମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଅଗ୍ରୀମ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଛି । ଯଦି କିଛି ଭୁଲ ତୃଟି ରହିଯାଇଥାଏ, ତାହା ସଂପାଦକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚରକୁ ଆଣିବାକୁ ବିଶେଷ ଅନୁରୋଧ କରୁଛି।

କ୍ଷମାପ୍ରାର୍ଥୀ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଧାନ, ସଂପାଦକ ।

ଯ୍ଦକ୍ଷରପଦଭ୍ରଷ୍ଟଂ ମାତ୍ରାହିନଂ ତୁ ଯଦ୍-ଭବେତ୍ ।
ତତ୍-ସର୍ବ କ୍ଷମତାଂ ଦେବ ନରାୟଣ ନମୋଽସ୍ତୁତେ ।।
ବିସର୍ଗବିନ୍ଦୁମାତ୍ରାଣି ପଦପାଦାକ୍ଷରାଣି ଚ ।
ନ୍ୟୂନାନି ଚାତିରିକ୍ତାନି କ୍ଷମସ୍ୱ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ।।

ଓମ୍ ତତ୍ ସତ୍ । ସର୍ବମ୍ ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣାର୍ପଣାମସ୍ତୁ ।
ଓମ୍ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।

Sources ସୂତ୍ର	• Sir F MAX MULLER – 1st edition research paper on year 1860 submitted to Oxford University for publication • Sir DETLEF EICHLER • Ralph T H Griffith • www.sanskritdocuments.org • www.archive.org • www.academia.edu • IISH Global (Indian Institute of Scientific Heritage) • www.docs.google.com • www.sanskritweb.net/rigveda/ • Vedanta Spiritual Library – www.celextel.org • www.wikipedia.org • www.vedicheritage.gov.in
Send Corrections to ଭୁଲ ସୁଧାର ପାଇଁ ଯୋଗାଯୋଗ	prakash@scholarshoppe.com
Site access ୱେବ ସାଇଟ୍	www.scholarshoppe.com/veda-odia/

ଏହି ଦସ୍ତାବିଜ ବା ପୁସ୍ତକ ଟି ବୈଦିକ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରଥମ ଓଡିଆ ଡିଜିଟାଲ୍ ରୂପାନ୍ତର ଅଟେ ।

'ଋକ୍ ବେଦ' - ମଣ୍ଡଳ (ପୁସ୍ତକ) ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସୂଚନା

'ଋକ୍ ବେଦ' ରଚନାରେ **୪୦୦ ରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ** ମନ୍ତ୍ରଦ୍ରଷ୍ଟା ଋଷି ମାନଙ୍କର ଯୋଗଦାନ ରହିଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ **୩୦ ଜଣ ନାରୀ ଋଷି** ବା ଋଷିକା ଥିଲେ । ଏହି ଋଷି ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ୧୦ଟି ମୁଖ୍ୟ ଋଷିକୁଳର ଥିଲେ । ଋଷିକୁଳ କହିଲେ, ସେଥିରେ ମୁଖ୍ୟଋଷି, ଋଷିଗଣ, ସେମାନଙ୍କର ବଂଶ, ପରିବାର, ଓ ଶିଷ୍ୟ ଋଷିଗଣ କୁ ବୁଝାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଋଷିକୁଳ ତାଙ୍କର ବିଶେଷତ୍ୱ, ଯଥା ଆରାଧ୍ୟ, ସାଧନା, ତପ ଓ ବିଷୟ ପାଇଁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଏହି ୧୦ଟି ଋଷିକୁଳ '**ଦଶତ୍ରୟୀ**' ନାମରେ ଜଣା ଓ ତାଙ୍କ ପାଖରେ 'ଋକ୍ ବେଦ'ର ୯୫ ଭାଗ ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ଥିଲା । ଆଉ ୫ ଭାଗ ଅନ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରଦ୍ରଷ୍ଟା ଋଷି ମାନଙ୍କର ମନ୍ତ୍ର ସମୁହ ଥିଲା । ଏମାନେ 'ଋକ୍ ବେଦ'ର ରଚୟିତା ଭାବରେ ଜଣା । ଅର୍ଥାତ ସେମାନଙ୍କୁ 'ଋକ୍ ବେଦ' ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ପ୍ରକଟିତ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ଆମେ ସେମାନଙ୍କୁ 'ରଚୟିତା' ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରିବା ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତ୍ର ଗୋଟିଏ ଋଷି ଦ୍ୱାରା, ଗୋଟିଏ ଛନ୍ଦରେ ଓ ଗୋଟିଏ ଦେବତା ବା ଯୁଗ୍ମ ଦେବତା ଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରଚନା କରାଯାଇଛି । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତ୍ରର ଋଷି, ଛନ୍ଦ ଓ ଦେବତା ରହିଥାଏ । ଆଗକୁ 'ଋକ୍ ବେଦ'ର ବିଷୟବସ୍ତୁ ବୁଝିବା ପୂର୍ବରୁ, ଋଷି, ଛନ୍ଦ ଓ ଦେବତା ବିଷୟର କିଛି ତଥ୍ୟ ବୁଝିବା ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ଅଟେ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କାତ୍ୟାୟନଙ୍କ 'ସର୍ବାନୁକ୍ରମଣୀ' ଓ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଯକ୍ଷଙ୍କ 'ନିରୁକ୍ତ'ରେ, ଏ ବିଷୟରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

ଏଠି **ଋଷିର ସଂଜ୍ଞା** କହିଲେ –

- ସେ, ଜଣେ ନାରୀ ବା ପୁରୁଷ, ଜଣେ ବିବାହିତ ବା ଅବିବାହିତ, ଓ ଜଣେ ଗୃହସ୍ଥ ବା ବନସ୍ଥ ହୋଇ ପାରନ୍ତି । ସେ, କୌଣସି ଋଷିଙ୍କର ପୁତ୍ର, ବା ପୌତ୍ର, ବା କନ୍ୟା ବା ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପାରନ୍ତି । ସେ, କୌଣସି ଗୋତ୍ର, ବା ବଂଶ, ବା କୁଳ, ବା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ର ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟନ୍ତି । ତଥା ସେ, ମଧ୍ୟ କଥାପକଥନ ବା ଉକ୍ତି ପ୍ରଭୃକ୍ତି ର ଦେବତା ହୋଇ ପାରନ୍ତି ।

- ଅନେକ ସମୟରେ ମନ୍ତ୍ରର ରଚୟିତା ଋଷିଙ୍କର ଦୁଇଟି ନାମ ରହିଥାଏ, ତେବେ ଏହା କ'ଣ ଦୁଇଟି ଋଷିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚନା କରାଯାଇଛି ? ଏହାର ଉତ୍ତର, ନାଁ, ଏହା କେବଳ ଗୋଟିଏ

ଋଷି ଦ୍ୱାରା ରଚନା କରାଯାଇଛି । ତେବେ ୨ୟ ନାମ କ'ଣ ପାଇଁ ? ଏହାର ଉତ୍ତର, ୨ୟ ନାମ ତାଙ୍କର ପିତାଃ, ବା ଗୁରୁ, ବା ସ୍ୱାମୀ, ବା ଗୋତ୍ର, ବା କୁଳ, ବା ବଂଶ, ବା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ, ବା ଉକ୍ତି ପ୍ରଭୃକ୍ତି ଦେବତା ହୋଇ ପାରନ୍ତି । ମନ୍ତ୍ରରେ ଋଷିଙ୍କର ଦୁଇଟି ନାମରୁ ଅନେକ ତଥ୍ୟ ଜଣା ପଡିଥାଏ, ଯଥା ସେ କାହା ପୁତ୍ର ବା କନ୍ୟା, କେଉଁ ଋଷିକୁଳର, କେଉଁ ଗୋତ୍ରର ଇତ୍ୟାଦି ।

ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ –

- 'ଋକ୍ ବେଦ'ର ପ୍ରଥମ ସୂକ୍ତର ରଚୟିତା - (ଋ.ବେ ୧.୧) - ମଧୁଛନ୍ଦାଃ ବୈଶ୍ୱାମିତ୍ରଃ ଅଟନ୍ତି । ଏଠି ରଚୟିତା ଋଷି ହେଉଛନ୍ତି ମଧୁଛନ୍ଦା, ସେ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କର ପୁତ୍ର/ ଶିଷ୍ୟ ।
- ସେହିପରି - (ଋ.ବେ - ୩.୬୨.୧୦) ଗାୟତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ରର ରଚୟିତା ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଃ ଗାଧିନଃ ଅଟନ୍ତି । ଏଠି ରଚୟିତା ଋଷି ହେଉଛନ୍ତି ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର, ଓ ସେ ଗାଧିଙ୍କ ପୁତ୍ର ଅଟନ୍ତି ।
- ଅନ୍ୟଏକ, (ଋ.ବେ - ୧୦.୩୯) ସୂକ୍ତର ରଚୟିତା ଘୋଷା କକ୍ଷିବତୀ ଅଟନ୍ତି । ଏଠି ରଚୟିତା ଋଷି ହେଉଛନ୍ତି ଘୋଷା ଓ ସେ କକ୍ଷିବନ ଋଷିଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ଅଟନ୍ତି ।
- ଆଉ ଏକ, (ଋ.ବେ ୧.୧୭୦) ସୂକ୍ତର ରଚୟିତା ଇନ୍ଦ୍ରଃ, ଅଗସ୍ତ୍ୟଃ ମୈତ୍ରାବରୁଣିଃ, । ଏଠି ଏହି ସୂକ୍ତର ପ୍ରକୃତ ରଚୟିତା ଋଷି ଅଗସ୍ତ୍ୟ ଅଟନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଉକ୍ତ-ପ୍ରଭୃକ୍ତର ଦେବତା ଇନ୍ଦ୍ର ଓ ମିତ୍ର-ବରୁଣ ହୋଇଥିବାରୁ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସୂକ୍ତର ଋଷି ବୋଲି ମାନାଯାଏ ।

'ଋକ୍ ବେଦ'ର ଦେବତା ଓ ଛନ୍ଦ ବିଷୟରେ **"ବେଦ ସଂହିତା, ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଆରଣ୍ୟକ ଓ ଉପନିଷଦ - ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପରିଚୟ"** ପୁସ୍ତକରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ଛନ୍ଦରୁ ମନ୍ତ୍ରର ଭାବ ଜଣାପଡିଥାଏ ଓ ଦେବତାରୁ ମନ୍ତ୍ରର ଶକ୍ତି ଓ ବିଷୟ ଜଣାପଡିଥାଏ ।

ଏବେ ଆମେ, ମଣ୍ଡଳ ପ୍ରବନ୍ଧନକୁ ଆଧାର କରି, **'ଋକ୍ ବେଦ'**ର ବିଷୟବସ୍ତୁ, ରଚୟିତା, ଦେବତା, ଛନ୍ଦ ଓ ଅନ୍ୟ ବିଷୟରେ ସମ୍ୟକ ଜାଣିବା ।

ମଣ୍ଡଳ – ୧, (ପୁସ୍ତକ - ୧)

"ମଣ୍ଡଳ-୧" କୁ '**ଶତର୍‌ଚିନଃ** ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ, ଅର୍ଥାତ ଯେଉଁ ଋଷିମାନେ ୧୦୦ରୁ ଅଧିକ ମନ୍ତ୍ର 'ଋକ୍ ବେଦ'କୁ ଯୋଗଦାନ କରିଛନ୍ତି, ସେମାନଙ୍କୁ ଏହି ମଣ୍ଡଳ ସମର୍ପିତ କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ୧୯୧ଟି ସୂକ୍ତ ବା ସମୁଦାୟ ୨୦୦୬ଟି ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ୭ଟି ଋଷିକୁଳର ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ସ୍ଥାନ

ପାଇଥିଲା । ସେହି ଋଷିକୁଳ ଗୁଡିକ ହେଲେ - କଣ୍ୱ (୨୭ ସୂକ୍ତ, ୩୨୧ ମନ୍ତ୍ର), ଆଙ୍ଗିରସ (୯୬ ସୂକ୍ତ, ୧୦୪୭ ମନ୍ତ୍ର), ଅଗସ୍ତ୍ୟ (୨୭ ସୂକ୍ତ, ୨୩୯ ମନ୍ତ୍ର), ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର (୧୮ ସୂକ୍ତ, ୨୩୯ ମନ୍ତ୍ର), ବସିଷ୍ଠ (୯ ସୂକ୍ତ, ୯୧ ମନ୍ତ୍ର), କଶ୍ୟପ (୧ ସୂକ୍ତ, ୧ ମନ୍ତ୍ର), ଓ ଭରତ (୧୩ ସୂକ୍ତ, ୧୦୦ ମନ୍ତ୍ର) ଥିଲା ।

ଏଥିରୁ **ପ୍ରଥମ ସୂକ୍ତ ଅଗ୍ନି**ଙ୍କୁ ସମର୍ପଣ କରାଯାଇଛି, ଓ ତାଙ୍କ ନାମ 'ଋକ୍ ବେଦ'ର **ପ୍ରଥମ ଶବ୍ଦ** ଅଟେ । ବାକି ସମସ୍ତ ସୂକ୍ତ ଓ ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ଅଗ୍ନି, ଓ ଇନ୍ଦ୍ର ଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ, ଏହା ସହିତ ବରୁଣ, ମିତ୍ର, ଅଶ୍ୱିନ,ମରୁତ, ଉଷା, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଋଭୁ, ରୁଦ୍ର, ବାୟୁ, ବୃହସ୍ପତି, ବିଷ୍ଣୁ, ଦ୍ୟାସ୍ୟୁ, ପୃଥିବୀ, ଓ ବିଶ୍ୱଦେବ ଇତ୍ୟାଦିଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରଚନା କରାଯାଇଛି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ଗାୟତ୍ରୀ, ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍, ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍, ଜଗତୀ, ବୃହତୀ ଓ ପଙ୍କ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି ଛନ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଥିବା ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ **'ପ୍ରହେଳିକା ବା କୌତୂହଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଦର୍ଶନତତ୍ତ୍ୱ'** ବିଷୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ଥିଲା, ଯେଉଁ ଗୁଡିକ ପର ସମୟରେ 'ଉପନିଷଦ' ରଚନା କରିବା ପାଇଁ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ଥିଲା । ଏଥିରେ ଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକର ତାଲିକା ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସୂକ୍ତ	ସୂକ୍ତ ନାମ	ଦେବତା	ଋଷି	ମନ୍ତ୍ର
୧.୧	ଅଗ୍ନି-ସୂକ୍ତ	ଅଗ୍ନି	ମଧୁଛନ୍ଦାଃ ବୈଶ୍ୱାମିତ୍ରଃ	ଅଗ୍ନିମୀଳେ ପୁରୋହିତଂ...
୧.୨୨	ବିଷ୍ଣୁ-ସୂକ୍ତ	ବିଷ୍ଣୁ	ମେଧାତିଥିଃ କାଣ୍ୱଃ	ଅତୋ ଦେବା ଅବନ୍ତୁ...
୧.୩୨	ଇନ୍ଦ୍ର-ସୂକ୍ତ	ଇନ୍ଦ୍ର	ହିରଣ୍ୟସ୍ତୂପଃ ଆଙ୍ଗିରସଃ	ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ନୁ ବୀର୍ଯ୍ୟାଣି...
୧.୮୯	ଶାନ୍ତି-ସୂକ୍ତ	ବିଶ୍ୱେ ଦେବା	ଗୌତମଃ ରାହୁଗଣଃ	ଆ ନୋ ଭଦ୍ରାଃ କ୍ରତବୋ...
୧.୯୦	ମଧୁ-ସୂକ୍ତ	ବିଶ୍ୱେ ଦେବା	ଗୌତମଃ ରାହୁଗଣଃ	ଋଜୁନୀତୀ ନୋ ବରୁଣୋ...
୧.୯୯	ଅଗ୍ନି-ଦୁର୍ଗା-ସୂକ୍ତ	ଅଗ୍ନି	କଶ୍ୟପଃ ମାରିଚଃ	ଜାତବେଦସେ ସୁନବାମ...
୧.୧୬୨	ଅଶ୍ୱମେଧ-ସୂକ୍ତ	ଅଶ୍ୱଃ	ଦୀର୍ଘତମାଃ ଔଚଥ୍ୟଃ	ମା ନୋ ମିତ୍ରୋ ବରୁଣୋ...

ମଣ୍ଡଳ – ୨, (ପୁସ୍ତକ - ୨)

"ମଣ୍ଡଳ-୨", **"ଗୃତ୍ସମଦ ମଣ୍ଡଳ"** ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଜଣା । ଏହି ମଣ୍ଡଳ ଗୃତ୍ସମଦ ଋଷିକୁଳକୁ ସମର୍ପିତ କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ୪୩ଟି ସୂକ୍ତ ବା ୪୨୯ଟି ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଗୃତ୍ସମଦ ଋଷିକୁଳର ମୁଖ୍ୟ ଋଷି 'ମହର୍ଷି **ଗୃତ୍ସମଦ ଶୌନହୋତ୍ର**' ଥିଲେ । ଗୃତ୍ସମଦ ଅଗ୍ନିଦେବ, ଓ ଗଣେଶଙ୍କର ପରମ ଭକ୍ତ ଥିଲେ, ତଥା ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ସବୁଠୁ ପ୍ରିୟ ଥିଲେ । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କ ମଣ୍ଡଳରେ ଅଗ୍ନି, ଓ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଅନେକ ସୂକ୍ତ

ରହିଅଛି, ତଥା ଅଶ୍ୱିନ, ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତି, ଆଦିତ୍ୟ, ବରୁଣ, ସବିତା, ରୁଦ୍ର, ମରୁତ, ମିତ୍ରାବରୁଣ, ଓ ବିଶ୍ୱଦେବା ଆଦି ଦେବତା ମାନଙ୍କର ସୂକ୍ତ ଓ ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ୨ଟି ଋଷିକୁଳର ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । ସେ ଋଷିକୁଳ ମାନେ ହେଲେ - ଗୃତ୍ସମଦ (୩୯ ସୂକ୍ତ, ୩୯୮ ମନ୍ତ୍ର) ଓ ଭୃଗୁ (୪ ସୂକ୍ତ, ୩୧ ମନ୍ତ୍ର) । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍, ଜଗତୀ, ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ ଓ ଗାୟତ୍ରୀ ଛନ୍ଦ ଗୁଡିକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି ।

ଏଥିରେ ଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକର ତାଲିକା ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସୂକ୍ତ	ସୂକ୍ତ ନାମ	ଦେବତା	ଋଷି	ମନ୍ତ୍ର
୨.୧୨	ସଜନୀୟ-ସୂକ୍ତ	ଇନ୍ଦ୍ର	ଗୃତ୍ସମଦଃ ଭାର୍ଗବଃ ଶୌନକଃ	ଯୋ ଜାତ ଏବ ପ୍ରଥମୋ...
୨.୨୩.୧	ବ୍ରହ୍ମଣସ୍ପତି-ଗଣେଶ	ଗଣେଶ	ଗୃତ୍ସମଦଃ ଭାର୍ଗବଃ ଶୌନକଃ	ଗଣାନାଂ ତ୍ୱା ଗଣପତିଂ…
୨.୪୨	କପିଞ୍ଜଲରୁପୀନ୍ଦ୍ରଃ	ଇନ୍ଦ୍ର	ଗୃତ୍ସମଦଃ ଭାର୍ଗବଃ ଶୌନକଃ	କନିକ୍ରଦଜ୍ଜନୁଷଂ ପ୍ରବ୍ରୁବାଣ...
୨.୪୩	କପିଞ୍ଜଲରୁପୀନ୍ଦ୍ରଃ	ଇନ୍ଦ୍ର	ଗୃତ୍ସମଦଃ ଭାର୍ଗବଃ ଶୌନକଃ	ପ୍ରଦକ୍ଷିଣିଦଭି ଗୃଣନ୍ତି...

ମଣ୍ଡଳ – ୩, (ପୁସ୍ତକ - ୩)

"**ମଣ୍ଡଳ-୩**" କୁ "**ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ମଣ୍ଡଳ**" ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଏହି ମଣ୍ଡଳ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର ଗୁରୁକୁଳକୁ ସମର୍ପିତ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଗୁରୁକୁଳର ମୁଖ୍ୟ ଋଷି " **ମହର୍ଷି ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର**" ଅଟନ୍ତି । ସେ ରାଜର୍ଷିରୁ ବ୍ରହ୍ମର୍ଷି ହେଲେ, ଓ ତାଙ୍କର ମହାନତା ପାଇଁ ସେ ସପ୍ତର୍ଷି ମଣ୍ଡଳରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଲେ । ସେ ସବିତା (ସୂର୍ଯ୍ୟ), ଅଗ୍ନି ଓ ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ବଡ ଉପାଷକ ଥିଲେ, ତଥା ତାଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରରେ ଗୋ ମହିମାର ବର୍ଣ୍ଣନା ରହିଅଛି । ଏହି ୩ୟ ମଣ୍ଡଳରେ ସମୁଦାୟ ୬୨ ସୂକ୍ତ ବା ୬୧୭ ମନ୍ତ୍ର ଅଛି ।

ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କ (୬୦ ସୂକ୍ତ, ୫୮୮ ମନ୍ତ୍ର) ଦ୍ୱାରା, ଓ ଆଙ୍ଗିରସ,ଭୃଗୁ, ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର (୨ ସୂକ୍ତ, ୨୯ ମନ୍ତ୍ର) ଦ୍ୱରା ରଚନା କରାଯାଇଛି । ତାଙ୍କ ମଣ୍ଡଳରେ ଅଗ୍ନି, ଇନ୍ଦ୍ର, ଉଷା, ସବିତା, ମିତ୍ର, ଅଶ୍ୱିନ, ଋଭୁ, ପର୍ବତ ଓ ବିଶ୍ୱଦେବ ଆଦି ଦେବତା ମାନଙ୍କର ସ୍ତୁତି କରାଯାଇଛି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍, ଜଗତୀ, ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍, ଗାୟତ୍ରୀ ଓ ବୃହତୀ ଆଦି ଛନ୍ଦ ଗୁଡିକ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଛି । ମହର୍ଷି ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର, ସବୁଠୁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ, **ଗାୟତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ର**ର ରଚୟିତା ଓ ତାହା, ଏହି ୩ୟ ମଣ୍ଡଳର ଅନ୍ତର୍ଗତ ।

ଏଥିରେ ଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସୂକ୍ତ ବା ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକର ତାଲିକା ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସୂକ୍ତ	ମନ୍ତ୍ର ନାମ	ଦେବତା	ଋଷି	ମନ୍ତ୍ର
୩.୬୨.୧୦	ଗାୟତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ର	ସବିତା	ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଃ ଗାଧିନଃ	ତତ୍-ସବିତୁର୍ବରେଣ୍ୟଂ ଭର୍ଗୋ...
୩.୮	ଯଜ୍ଞ ସୂକ୍ତ	ବିଶ୍ୱେଦେବା	ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଃ ଗାଧିନଃ	ଅଞ୍ଜନ୍ତି ତ୍ୱାମଧ୍ୱରେ...
୩.୪	ଆପ୍ରି ସୂକ୍ତ	ଯାଜ୍ଞିକ	ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଃ ଗାଧିନଃ	ସମିତ୍ସମିତ୍ସୁମନା ବୋଧ୍ୟସ୍ମେ...

ମଣ୍ଡଳ – ୪, (ପୁସ୍ତକ - ୪)

“**ମଣ୍ଡଳ-୪**”, "**ବାମଦେବ ମଣ୍ଡଳ**" ନାମରେ ପରିଚିତ । ଏହି ମଣ୍ଡଳ, ଆଙ୍ଗିରସ ଗୁରୁକୁଳକୁ ସମର୍ପିତ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଗୁରୁକୁଳର ମୁଖ୍ୟ ଋଷି "ମହର୍ଷି **ବାମଦେବ**" ଅଟନ୍ତି । ସେ ଅଗ୍ନି, ଇନ୍ଦ୍ର ଓ ସବିତା ଙ୍କର ଉପାସକ ଥିଲେ । ସେ, ଏହି ୪ର୍ଥ ମଣ୍ଡଳରେ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଅନେକ ରୂପ ଓ କାର୍ଯ୍ୟମାନ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି, ତଥା ବର୍ତ୍ତାଶାସ୍ତ୍ର, କୃଷିଶାସ୍ତ୍ର ଓ ଆତ୍ମା ସଂବନ୍ଧୀୟ ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ୫୮ଟି ସୂକ୍ତ ବା ୫୮୯ଟି ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ସମସ୍ତ ସୂକ୍ତ ଆଙ୍ଗିରସ ଗୁରୁକୁଳ (୫୮ ସୂକ୍ତ, ୫୮୯ ମନ୍ତ୍ର) ଦ୍ୱାରା ରଚନା କରାଯାଇଛି, ସେଥିମଧ୍ୟରୁ 'ବାମଦେବ ଗୌତମ' ନିଜେ ୫୬ଟି ସୂକ୍ତ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ଅଗ୍ନି, ଇନ୍ଦ୍ର, ଋଭୂ, ଦଧିକ୍ରା, ବରୂଣ, ଉଷା, ଅଶ୍ୱିନ, ବାୟୁ, ବୃହସ୍ପତି, ସବିତା, ବିଶ୍ୱଦେବା, ସ୍ୱର୍ଗ-ପୃଥିବୀ, କ୍ଷେତ୍ରପତି, ଘୃତ, ଆତ୍ମା ଆଦି ଦେବତା ମାନଙ୍କର ସ୍ତୁତି କରାଯାଇଛି । ଏହି ମଣ୍ଡଳ ମୁଖ୍ୟତଃ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍, ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍, ଜଗତୀ ଓ ଗାୟତ୍ରୀ ଆଦି ଛନ୍ଦ ଗୁଡିକରେ ରଚନା କରାଯାଇଛି ।

ଏଥିରେ ଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସୂକ୍ତ ବା ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକର ତାଲିକା ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସୂକ୍ତ	ସୂକ୍ତ/ମନ୍ତ୍ର	ଦେବତା	ଋଷି	ମନ୍ତ୍ର
୪.୪୦.୫	ସୌରୀ ମନ୍ତ୍ର	ସୂର୍ଯ୍ୟଃ	ବାମଦେବଃ ଗୌତମଃ	ହଂସଃ ଶୁଚିଷଦ୍ୱସୁରନ୍ତରିକ୍ଷସଦ୍ଧୋତା...
୪.୫୭	କୃଷି ସୂକ୍ତ	କ୍ଷେତ୍ରପତିଃ	ବାମଦେବଃ ଗୌତମଃ	କ୍ଷେତ୍ରସ୍ୟ ପତିନା...
୪.୫୮	ଆଜ୍ୟ ସୂକ୍ତ	ଅଗ୍ନିସୂର୍ଯ୍ୟାବ୍-ଗୋଘୃତାନାମନ୍ୟତମଃ	ବାମଦେବଃ ଗୌତମଃ	ସମୁଦ୍ରାଦୂର୍ମିର୍ମଧୁମାଁ...
୪.୫୮.୩	ପଞ୍ଚଦେବତାପରକ	ଅଗ୍ନିସୂର୍ଯ୍ୟାବ୍-ଗୋଘୃତାନାମନ୍ୟତମଃ	ବାମଦେବଃ ଗୌତମଃ	ଚତ୍ୱାରି ଶୃଙ୍ଗା ତ୍ରୟୋ ଅସ୍ୟ...

ମଣ୍ଡଳ – ୫, (ପୁସ୍ତକ - ୫)

“**ମଣ୍ଡଳ-୫**”, "**ଆତ୍ରେୟ ମଣ୍ଡଳ**" ନାମରେ ଜଣା । ଏହି ମଣ୍ଡଳକୁ 'ଆତ୍ରେୟ ଗୁରୁକୁଳ'କୁ ସମର୍ପିତ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଗୁରୁକୁଳର ମୁଖ୍ୟ "ମହର୍ଷି **ଅତ୍ରି**" ଅଟନ୍ତି । ସେ, ଇନ୍ଦ୍ର, ଅଗ୍ନି, ଓ ସବିତାଙ୍କର ଉପାସକ ଥିଲେ, ତଥା ଅଶ୍ୱିନୀକୁମାରଙ୍କର କୃପା ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଥିଲା । ତାଙ୍କୁ '**ପ୍ରଜାପତି**' ମଧ୍ୟ କୁହନ୍ତି । ସେ, ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ଇନ୍ଦ୍ର ଓ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ସହକର୍ମୀଙ୍କ ବିଷୟରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି, ତଥା ମାନବ ମଙ୍ଗଳ ସକାଶେ 'ସ୍ୱସ୍ତି ସୂକ୍ତ' ଓ କଲ୍ୟାଣ ସୂକ୍ତ ଆଦି ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ୮୭ଟି ସୁକ୍ତ ବା ୭୨୭ଟି ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏହି ମଣ୍ଡଳର ସମସ୍ତ ସୂକ୍ତ, ୫ଟି ଗୁରୁକୁଳ ଦ୍ୱାରା ରଚନା କରାଯାଇଛି, ସେମାନେ ହେଲେ, ଆଙ୍ଗିରସ (୩ ସୂକ୍ତ, ୧୯ ମନ୍ତ୍ର), ଅଗସ୍ତ୍ୟ (୧ ସୂକ୍ତ, ୪ ମନ୍ତ୍ର), ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର (୨ ସୂକ୍ତ, ୧୯ମନ୍ତ୍ର), ଅତ୍ରି (୭୯ ସୂକ୍ତ, ୬୫୫ ମନ୍ତ୍ର), ବସିଷ୍ଠ (୧ ସୂକ୍ତ, ୧୫ ମନ୍ତ୍ର), ତଥା ମହର୍ଷି ଅତ୍ରି ଓ ମହର୍ଷି କଶ୍ୟପ (୧ ସୂକ୍ତ, ୧୫ ମନ୍ତ୍ର) । ଏହିସବୁ ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକ, ଅଗ୍ନି, ଇନ୍ଦ୍ର, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ବିଶ୍ୱଦେବା, ମରୁତ, ମିତ୍ରା-ବରୁଣ, ଅଶ୍ୱିନ, ଉଷା, ସବିତା, ପର୍ଜ୍ୟନ୍ୟ, ପୃଥିବୀ ଓ ବରୁଣ ଆଦି ଦେବତା ମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ତୁତି କରାଯାଇଛି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ଥିବା ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ, ମୁଖ୍ୟତଃ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍, ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍, ଗାୟତ୍ରୀ, ପଙ୍କ୍ତି ଓ ଜଗତୀ, ଆଦି ଛନ୍ଦ ମାନଙ୍କରେ ରଚନା କରାଯାଇଛି ।

ଏଥିରେ ଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସୂକ୍ତ ବା ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକର ତାଲିକା ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସୂକ୍ତ	ମନ୍ତ୍ର ନାମ	ଦେବତା	ଋଷି	ଛନ୍ଦ	ମନ୍ତ୍ର
୫.୫	ଆପ୍ରି ସୂକ୍ତ	ଯାଜ୍ଞିକ	ବସୁଶ୍ରୁତଃ ଆତ୍ରେୟଃ	ଗାୟତ୍ରୀ	ସୁସମିଦ୍ଧାୟ ଶୋଚିଷେ...
୫.୪୨	ସ୍ୱସ୍ତି ସୂକ୍ତ	ବିଶ୍ୱେ ଦେବାଃ	ଭୌମଃ ଅତ୍ରିଃ	ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍	ତମୁ ଷ୍ଟୁହି ଯଃ ସ୍ୱିଷୁଃ...
୫.୮୨	କଲ୍ୟାଣ ସୂକ୍ତ	ସବିତା	ଶ୍ୟାବାଶ୍ୱଃ ଆତ୍ରେୟଃ	ଗାୟତ୍ରୀ	ତତ୍ସବିତୁର୍ବୃଣୀମହେ ବୟଂ...

ମଣ୍ଡଳ – ୬, (ପୁସ୍ତକ - ୬)

“**ମଣ୍ଡଳ-୬**”, "**ଭରଦ୍ୱାଜ ମଣ୍ଡଳ**" ନାମରେ ଜଣା । ଏହି ମଣ୍ଡଳ ଆଙ୍ଗିରସ ଗୁରୁକୁଳର ମହର୍ଷି ଭରଦ୍ୱାଜଙ୍କୁ ସମର୍ପିତ କରାଯାଇଛି । ମହର୍ଷି **ଭରଦ୍ୱାଜ** ଜଣେ ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ଋଷି ଥିଲେ । ସେ, ଅନେକ ବିଦ୍ୟାର ଅଧିକାରୀ ଥିଲେ । ସେ, ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଠାରୁ ବ୍ୟାକରଣ ଓ ଆୟୁର୍ବେଦ, ମହର୍ଷି ଭୃଗୁଙ୍କ ଠାରୁ

ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଶିକ୍ଷା କରିଥିଲେ, ତଥା ଶିକ୍ଷାଶାସ୍ତ୍ର, ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ର, ଧନୁର୍ବେଦ, ଓ ଭୌତିକ ବିଜ୍ଞାନ ଆଦି ଅନେକ ବିଦ୍ୟାର ଅଧିକାରୀ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଏହିସବୁ ବିଦ୍ୟା ପରସମନ୍ୱୟରେ ଅନେକ ବେଦ ଓ ଶାସ୍ତ୍ର ରଚନା କରିବାରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଅର୍ପଣ କରିଥିଲା । 'ଋକ୍ ବେଦ'ରେ ତାଙ୍କର ଭୂମିକା ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ସେ, ଇନ୍ଦ୍ର, ଅଗ୍ନି, ଓ ସରସ୍ୱତୀଙ୍କର ଉପାସକ ଥିଲେ । ସେ 'ଋକ୍ ବେଦ'ରେ ମାନବ ଅନ୍ତର୍ସ୍ଥିତ ଅଗ୍ନିର ମହତ୍ତ୍ୱ, ବାଚ୍ୟ ଓ ଜ୍ଞାନର ପ୍ରକୃତ ବ୍ୟବହାର, ସରସ୍ୱତୀଙ୍କ ସ୍ତୁତି, ଯୁଦ୍ଧଶସ୍ତ୍ର ଓ ଆତ୍ମରକ୍ଷା ଇତ୍ୟାଦି ଅନେକ ଉପଦେଶ ଓ ସ୍ତୁତି ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ୭୫ଟି ସୁକ୍ତ ବା ୭୬୫ଟି ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏ ସମସ୍ତ ମନ୍ତ୍ର ଆଙ୍ଗିରସ ଗୁରୁକୁଳ ଦ୍ୱାରା ରଚନା କରାଯାଇଛି, ସେଥିରୁ ୫୭ଟି ସୂକ୍ତ ଭରଦ୍ୱାଜଙ୍କ ଦ୍ୱାର ଓ ବାକି ତାଙ୍କ ପରିବାର ଓ ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚନା କରାଯାଇଛି । ଏ ସମସ୍ତ ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକ ଅଗ୍ନି, ଇନ୍ଦ୍ର, ଗୋ, ବିଶ୍ୱଦେବା, ଅଶ୍ୱିନ, ପୂଷା, ସରସ୍ୱତୀ, ଉଷା, ମିତ୍ର-ବରୁଣ, ମରୁତ, ବିଷ୍ଣୁ, ସବିତା, ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ, ରୁଦ୍ର, ବୃହସ୍ପତି ଆଦି ଦେବତାଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ତୁତି କରାଯାଇଛି । ଏ ସମସ୍ତ ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍, ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍, ଗାୟତ୍ରୀ, ଜଗତୀ, ବୃହତୀ ଓ ଉଷ୍ଣିକ୍ ଆଦି ଛନ୍ଦରେ ରଚନା କରାଯାଇଛି ।

ଏଥିରେ ଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସୂକ୍ତ ବା ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକର ତାଲିକା ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସୂକ୍ତ	ମନ୍ତ୍ର ନାମ	ଦେବତା	ଋଷି	ମନ୍ତ୍ର
୬.୯.୪	ଅନ୍ତଃଅଗ୍ନି ମନ୍ତ୍ର	ବୈଶ୍ୱାନରଃ ଅଗ୍ନିଃ	ଭରଦ୍ୱାଜଃ ବାର୍ହସ୍ପତ୍ୟଃ	ଅୟଂ ହୋତା ପ୍ରଥମଃ...
୬.୧୪.୨	ଅନ୍ତଃଅଗ୍ନି ମନ୍ତ୍ର	ଅଗ୍ନିଃ	ଭରଦ୍ୱାଜଃ ବାର୍ହସ୍ପତ୍ୟଃ	ଅଗ୍ନିରିଦ୍ଧି ପ୍ରଚେତା...
୬.୨୮	ଗୋ ସୂକ୍ତ	ଗାବଃ	ଭରଦ୍ୱାଜଃ ବାର୍ହସ୍ପତ୍ୟଃ	ଆ ଗାବୋ ଅଗ୍ମନ୍ନୁତ...
୬.୬୨	ସରସ୍ୱତୀ ସୂକ୍ତ	ସରସ୍ୱତୀ	ଭରଦ୍ୱାଜଃ ବାର୍ହସ୍ପତ୍ୟଃ	ସ୍ତୁଷେ ନରା ଦିବୋ ଅସ୍ୟ...
୬.୭୫	ଯୁଦ୍ଧଶସ୍ତ୍ର ସୂକ୍ତ	ଯୁଦ୍ଧଶସ୍ତ୍ର	ପାୟୁଃ ଭାରଦ୍ୱାଜଃ	ଜୀମୂତସ୍ୟେବ ଭବତି ପ୍ରତୀକଂ...

ମଣ୍ଡଳ – ୭, (ପୁସ୍ତକ - ୭)

"ମଣ୍ଡଳ-୭", "**ବସିଷ୍ଠ ମଣ୍ଡଳ**" ନାମରେ ମଧ୍ୟ ପରିଚିତ । ଏହି ମଣ୍ଡଳ 'ବସିଷ୍ଠ ଗୁରୁକୁଳ'କୁ ସମର୍ପିତ କରାଯାଇଛି । ଏହି ଗୁରୁକୁଳର ମୁଖ୍ୟ 'ମହର୍ଷି **ବସିଷ୍ଠ**' ଅଟନ୍ତି । ସେ ତାଙ୍କର ସାଧନା, ନିଷ୍ଠା ଓ ବିଚାର ପାଇଁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । 'ଋକ୍ ବେଦ'ରେ ତାଙ୍କର ବିଚାର ଓ ଉପଦେଶ, ତାଙ୍କର ରଚନାରୁ ମିଳିଥାଏ

। ତାଙ୍କ ବିଚାରରେ, ତୁଳନାତ୍ମକକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ଅପେକ୍ଷା ଗୁଣାତ୍ମକକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ, ଇନ୍ଦ୍ର ଓ ବରୁଣ ଉଭୟଙ୍କର ପରିପୁରକ, କେହି ବଡ ନୁହନ୍ତି, ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କର ଗୁଣ ପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ବଡ ଅଟନ୍ତି । 'ଋକ୍ ବେଦ'ରେ ତାଙ୍କ ରଚନା ଗୁଡିକ, ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରେରଣା ଦାୟକ ଓ ଦର୍ଶନତତ୍ୱର ପରିଚୟ ଦିଏ, ତାଙ୍କ ମତରେ ମାନବ ନିଜର ଅର୍ଥ ବୁଝିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ଓ ସେହି ଅନୁସାରେ କର୍ମ, ଓ ଧର୍ମ କରିବା ଦରକାର, ତଥା ନିଜର ପ୍ରତିଭା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ କରି ସମାଜର ମଙ୍ଗଳ କରିବା ଦରକାର । ତାଙ୍କ ପାଖରେ 'କାମଧେନୁ' ଓ 'ନନ୍ଦିନୀ' ନାମକ ଗୋ ମାତା ଥିଲେ, ଯାହାକୁ ସେ ତାଙ୍କର ସନ୍ତାନ ମାନୁଥିଲେ, ଏଥିରୁ ଜଣାପଡେ ସେ ଗୋ ମହିମାକୁ କେତେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଥିଲେ । ସେ, ସୂର୍ଯ୍ୟ କାହିଁକି ବରେଣ୍ୟ, ନଦୀର ମହାତ୍ମ୍ୟ, ଜଳର ମହାତ୍ମ୍ୟ, ରୁଦ୍ର ଓ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ମହାତ୍ମ୍ୟ ଆଦି ଅନେକ ବିଷୟରେ 'ଋକ୍ ବେଦ'ରେ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ସେ ଅତି ପ୍ରସିଦ୍ଧ "**ମହାମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ମନ୍ତ୍ର**" ରଚନା କରିଥିଲେ । ସେ, "ଯୋଗ ବସିଷ୍ଠ", "ବସିଷ୍ଠ ଧର୍ମସୂତ୍ର", "ବସିଷ୍ଠ ସଂହିତା" ଆଦି ଅନେକ ଶାସ୍ତ୍ର ରଚନା କରିଥିଲେ, ଯାହା ପର ସମୟରେ 'ଯୋଗସୂତ୍ର', ଓ 'ବେଦାନ୍ତ' ଆଦି ରଚନା କରିବାପାଇଁ ପ୍ରେରଣା କରିଥିଲା । ସେ, ଅଗ୍ନି, ସୁର୍ଯ୍ୟ, ଇନ୍ଦ୍ର, ଋଦ୍ର ଓ ବିଷ୍ଣୁ ଙ୍କର ଉପାସକ ଥିଲେ । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ୧୦୪ଟି ସୂକ୍ତ ବା ୮୪୧ଟି ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏହି ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକ ବସିଷ୍ଠ ଗୁରୁକୁଳ (୧୦୨ ସୂକ୍ତ, ୮୩୨ ମନ୍ତ୍ର) ଦ୍ୱାରା ତଥା ଆଙ୍ଗିରସ ଓ ବସିଷ୍ଠ (୨ ସୂକ୍ତ, ୯ ମନ୍ତ୍ର) ଦ୍ୱାରା ରଚନା କରାଯାଇଥିଲା । ଏ ସମସ୍ତ ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକ, ଅଗ୍ନି, ଇନ୍ଦ୍ର, ବିଶ୍ୱଦେବା, ମରୁତ, ମିତ୍ରା-ବରୁଣ, ଅଶ୍ୱିନ, ଉଷା, ଇନ୍ଦ୍ର-ବରୁଣ, ବାୟୁ, ସରସ୍ୱତୀ, ଋଦ୍ର, ଆପଃ, ଆଦିତ୍ୟ, ବିଷ୍ଣୁ, ବୃହସ୍ପତି, ସବିତା, ଭଗ, ଦଧିକ୍ରା, ଋଭୁ, ଦ୍ୟାବାପୃଥିବୀ, ପର୍ଜନ୍ୟ ଆଦି ଦେବତା ମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ତୁତି କରାଯାଇଛି । ଏହି ସମସ୍ତ ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍, ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍, ଗାୟତ୍ରୀ, ଜଗତୀ, ବୃହତୀ ଆଦି ଛନ୍ଦରେ ରଚନା କରାଯାଇଛି ।

ଏଥିରେ ଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସୂକ୍ତ ବା ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକର ତାଲିକା ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସୂକ୍ତ	ମନ୍ତ୍ର ନାମ	ଦେବତା	ଋଷି	ମନ୍ତ୍ର
୭.୨	ଆପ୍ରି ସୂକ୍ତ	ଯାଜ୍ଞିକ	ବସିଷ୍ଠଃ ମୈତ୍ରାବରୁଣିଃ	ଜୁଷସ୍ୱ ନଃ ସମିଧମଗ୍ନେ...
୭.୪୬	ଋଦ୍ର ସୂକ୍ତ	ଋଦ୍ରଃ	ବସିଷ୍ଠଃ ମୈତ୍ରାବରୁଣିଃ	ଇମା ରୁଦ୍ରାୟ ସ୍ଥିରଧନ୍ୱନେ...
୭.୫୯.୧୨	ମହାମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ମନ୍ତ୍ର	ଋଦ୍ରଃ	ବସିଷ୍ଠଃ ମୈତ୍ରାବରୁଣିଃ	ତ୍ର୍ୟମ୍ବକଂ ଯଜାମହେ ସୁଗନ୍ଧିଂ...

୭.୬୦.୧	ସୂର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ତ୍ର	ସୂର୍ଯ୍ୟଃ	ବସିଷ୍ଠଃ ମୈତ୍ରାବରୁଣିଃ	ଯଦଦ୍ୟ ସୂର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରବୋଽନାଗା...
୭.୬୨.୧-୩	ସୂର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ତ୍ର	ସୂର୍ଯ୍ୟଃ	ବସିଷ୍ଠଃ ମୈତ୍ରାବରୁଣିଃ	ଉତ୍-ସୂର୍ଯ୍ୟୋ ବୃହଦର୍ଚୀଂଷ୍ୟଶ୍ରେତ୍-ପୁରୁ...
୭.୬୬.୧୪-୧୬	ସୂର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ତ୍ର	ସୂର୍ଯ୍ୟଃ	ବସିଷ୍ଠଃ ମୈତ୍ରାବରୁଣିଃ	ଯଦୀମାଶୁର୍ବହତି ଦେବ ଏତଶୋ...
୭.୧୦୦	ବିଷ୍ଣୁ ସୂକ୍ତ	ବିଷ୍ଣୁଃ	ବସିଷ୍ଠଃ ମୈତ୍ରାବରୁଣିଃ	ନୂ ମର୍ତୋ ଦୟତେ ସନିଷ୍ୟନ୍ୟୋ...
୭.୧୦୩	ମଣ୍ଡୂକ ସୂକ୍ତ	ମଣ୍ଡୂକାଃ	ବସିଷ୍ଠଃ ମୈତ୍ରାବରୁଣିଃ	ସଂବତ୍ସରଂ ଶଶୟାନା...

ମଣ୍ଡଳ – ୮, (ପୁସ୍ତକ - ୮)

"**ମଣ୍ଡଳ-୮**", ଏଥିରେ 'କଣ୍ୱ ଋଷିକୁଳ'ଙ୍କର ଅଧିକାଂଶ ମନ୍ତ୍ର ଥିବାରୁ, ଏହା "**କଣ୍ୱ ମଣ୍ଡଳ**" ନାମରେ ପରିଚିତ । 'କଣ୍ୱ ଋଷିକୁଳ'ର ମୁଖ୍ୟ **ମହର୍ଷି କଣ୍ୱ**, ଜଣେ ଅତିଥି ପ୍ରିୟ ଓ ଯାଜ୍ଞିକ ଋଷି ଭାବରେ ବିଖ୍ୟାତ ଥିଲେ । ସେ, ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ଭକ୍ତ ଥିଲେ, ତଥା ତାଙ୍କୁ ଅଶ୍ୱିନଙ୍କର କୃପା ପ୍ରାପ୍ତ ଥିଲା । 'ଋକ୍ ବେଦ'ରେ ତାଙ୍କର ଅନେକ ସୂକ୍ତ ଓ ମନ୍ତ୍ର, ଲୌକିକ ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନ, ଓ ଅନିଷ୍ଟ ନିବାରଣ ବିଷୟରେ ରଚିତ ହୋଇଛି । ସେ, ଗୋ ମହିମାର ଉପଦେଶ ଓ ପୂଜା ବିଷୟରେ ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ୧୦୩ଟି ସୂକ୍ତ, ବା ୧୭୧୬ଟି ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ ୧୧ଟି ସୂକ୍ତ (୮.୪୯ - ୫୯) ବାଲଖିଲ୍ୟ ସୂକ୍ତ ନାମରେ ପରିଚିତ । ଏହି ମଣ୍ଡଳର ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକ ୬ଟି ଋଷିକୁଳ ଦ୍ୱାରା ରଚନା କରାଯାଇଛି, ଯଥା, କଣ୍ୱ (୫୫ ସୂକ୍ତ, ୯୯୩ ମନ୍ତ୍ର), ଆଙ୍ଗିରସ (୨୫ ସୂକ୍ତ, ୪୬୦ ମନ୍ତ୍ର), ଅଗସ୍ତ୍ୟ (୧ ସୂକ୍ତ, ୨୧ ମନ୍ତ୍ର), ଅତ୍ରି (୭ ସୂକ୍ତ, ୮୮ ମନ୍ତ୍ର), କଶ୍ୟପ (୬ ସୂକ୍ତ, ୭୪ ମନ୍ତ୍ର), ଭୃଗୁ (୪ ସୂକ୍ତ, ୪୬ ମନ୍ତ୍ର), ତଥା ମିଶ୍ରିତ (୪ ସୂକ୍ତ, ୭୬ ମନ୍ତ୍ର) । ଏହି ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକ ଇନ୍ଦ୍ର, ଅଗ୍ନି, ଅଶ୍ୱିନ, ମରୁତ, ଆଦିତ୍ୟ, ବରୁଣ, ମିତ୍ର-ବରୁଣ, ବିଶ୍ୱଦେବା, ଆଦି ଦେବତା ମାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସ୍ତୁତି କରାଯାଇଛି । ଏହି ସୂକ୍ତର ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍, ବୃହତୀ, ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍, ଗାୟତ୍ରୀ, ଉଷ୍ଣିକ୍, ଓ ଜଗତୀ ଆଦି ଛନ୍ଦରେ ରଚନା କରାଯାଇଛି । ଏଥିରେ ଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସୂକ୍ତ ବା ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକର ତାଲିକା ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସୂକ୍ତ	ମନ୍ତ୍ର ନାମ	ଦେବତା	ଋଷି	ମନ୍ତ୍ର
୮.୬୧.୧୩	ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ନିବାରଣ ମନ୍ତ୍ର	ଇନ୍ଦ୍ରଃ	ଭର୍ଗଃ ପ୍ରାଗାଥଃ	ଯତ ଇନ୍ଦ୍ର ଭୟାମହେ...
୮.୯୧.୪	କପୋଳଶକ୍ତି ମନ୍ତ୍ର	ଇନ୍ଦ୍ରଃ	ରେଭଃ କାଶ୍ୟପଃ	ଯଚ୍ଛକ୍ରାସି ପରାବତି...
୮.୧୦୦	ଇନ୍ଦ୍ର-ବାକ୍ ସୂକ୍ତ	ଇନ୍ଦ୍ରଃ	ନେମଃ ଭାର୍ଗବଃ	ଅୟଂ ତ ଏମି ତନ୍ୱା...
୮.୧୦୧.୧୫-୧୬	ଗୋ ମହିମା ମନ୍ତ୍ର	ଗୌଃ	ଜମଦଗ୍ନିଃ ଭାର୍ଗବଃ	ମାତା ରୁଦ୍ରାଣାଂ ଦୁହିତା ବସୂନାଂ...

ମଣ୍ଡଳ – ୯, (ପୁସ୍ତକ - ୯)

“**ମଣ୍ଡଳ-୯**”, "**ସୋମ ମଣ୍ଡଳ**" ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଜଣା । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ କେବଳ 'ସୋମ ସୂକ୍ତ' ଗୁଡିକ ଅଛି । ଏହି 'ସୋମ ସୂକ୍ତ' ଗୁଡିକ ୩ ପ୍ରକାରରେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇଥାଏ, ଯଥା, ୧). ସୋମ ଲତା ବା ଗଛ ବା ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ର ଚରିତ୍ର ବା ଲକ୍ଷଣ ଗୁଡିକ, ୨). କିପରି 'ସୋମ ରସ' ବାହାର କରାଯାଏ, ତା'ର ପଦ୍ଧତି ଓ ୩). 'ସୋମଯଜ୍ଞ'ରେ ବ୍ୟବହାର ହୋଉଥିବା ସୂକ୍ତ ବା ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ୧୧୪ଟି ସୂକ୍ତ, ବା ୧୧୦୮ଟି ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏହି ସୂକ୍ତର ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ୯ଟି ଗୁରୁକୁଳ ଦ୍ଵରା ରଚନା କରାଯାଇଛି, ଯଥା, କଣ୍ଵ (୮ ସୂକ୍ତ, ୫୦ ମନ୍ତ୍ର), ଆଙ୍ଗିରସ (୩୦ ସୂକ୍ତ, ୨୧୭ ମନ୍ତ୍ର), ଅଗସ୍ତ୍ୟ (୨ ସୂକ୍ତ, ୧୨ ମନ୍ତ୍ର), ବିଶ୍ଵାମିତ୍ର (୫ ସୂକ୍ତ, ୪୪ ମନ୍ତ୍ର), ଅତ୍ରି (୨ ସୂକ୍ତ, ୧୬ ମନ୍ତ୍ର), ବସିଷ୍ଠ (୧ ସୂକ୍ତ, ୬ ମନ୍ତ୍ର), କଶ୍ୟପ (୩୬ ସୂକ୍ତ, ୩୦୦ ମନ୍ତ୍ର), ଭରତ (୨ ସୂକ୍ତ, ୨୨ ମନ୍ତ୍ର), ଭୃଗୁ (୧୪ ସୂକ୍ତ, ୧୩୬ ମନ୍ତ୍ର), ତଥା ମିଶ୍ରିତ ଋଷିଗଣ (୬ ସୂକ୍ତ, ୧୯୬ ମନ୍ତ୍ର) । ଏହି ମଣ୍ଡଳର ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ମୁଖ୍ୟତଃ, ଗାୟତ୍ରୀ, ଜଗତୀ, ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍, ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍ ଓ ଉଷ୍ଣିକ୍ ଆଦି ଛନ୍ଦରେ ରଚନା କରାଯାଇଛି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ଥିବା ସୂକ୍ତ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୯.୫ ସୂକ୍ତ "ଆପ୍ରି ସୂକ୍ତ" ଓ ଏହା ଯାଜ୍ଞିକ ଅଟେ ।

ମଣ୍ଡଳ – ୧୦, (ପୁସ୍ତକ - ୧୦)

'**ମଣ୍ଡଳ-୧୦**'ରେ, ଯେଉଁ ସୂକ୍ତ ଗୁଡିକ ୧ମ ରୁ ୯ମ ମଣ୍ଡଳ ପାଇଁ ଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହୋଇପାରୁ ନଥିଲା, ସେ ସବୁ ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ମଣ୍ଡଳର ବିଷୟବସ୍ତୁ ଅନେକ ପ୍ରକାରର, ଯଥା ପୌରାଣିକ, ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ଦର୍ଶନିକ, ସାମାଜିକ, ବିଶ୍ଵ ନିର୍ମାଣ, ରକ୍ଷା, ଜ୍ଞାନ, ଦାନ, ଧର୍ମ ଓ ନୀତି ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ରଚନା କରାଯାଇଛି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ୧୯୧ ସୂକ୍ତ ବା ୧୭୫୪ ମନ୍ତ୍ର ରହିଅଛି । ଏହି ସୁକ୍ତର ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ୯ଟି ଋଷିକୁଳ ଓ ଅନେକ ଅନ୍ୟ ଋଷିଗଣ ଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ରଚନା କରାଯାଇଛି । ସେମାନେ ହେଲେ, କଣ୍ଵ (୧ ସୂକ୍ତ, ୯ ମନ୍ତ୍ର), ଆଙ୍ଗିରସ (୫୮ ସୂକ୍ତ, ୪୮୫ ମନ୍ତ୍ର), ଅଗସ୍ତ୍ୟ (୪ ସୂକ୍ତ, ୪୦ମନ୍ତ୍ର), ବିଶ୍ଵାମିତ୍ର (୧୨ ସୂକ୍ତ, ୯୧ ମନ୍ତ୍ର), ଅତ୍ରି (୮ ସୂକ୍ତ, ୧୧୨ ମନ୍ତ୍ର), ବସିଷ୍ଠ (୨୬ ସୂକ୍ତ, ୨୭୬ ମନ୍ତ୍ର), କଶ୍ୟପ (୩ ସୂକ୍ତ, ୨୪ ମନ୍ତ୍ର), ଭରତ (୪ ସୂକ୍ତ, ୪୨ ମନ୍ତ୍ର), ଭୃଗୁ (୨୪ ସୂକ୍ତ, ୨୫୫ ମନ୍ତ୍ର), ତଥା ମିଶ୍ରିତ ଋଷିଗଣ (୭ ସୂକ୍ତ, ୪୪ ମନ୍ତ୍ର), ଓ ଅଜ୍ଞାତ ଋଷିଗଣ (୪୪ସୂକ୍ତ, ୩୭୧ ମନ୍ତ୍ର) । ଏହି ସୂକ୍ତର ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ମୁଖ୍ୟତଃ ଇନ୍ଦ୍ର, ଅଗ୍ନି, ସୁର୍ଯ୍ୟ, ସବିତା, ଉଷା, ପ୍ରଜାପତି, ଓ ଆପଃ ଇତ୍ୟାଦି

ଦେବତା, ତଥା ଅନେକ ଅଦେବତା ମାନଙ୍କର ସ୍ତୁତି କରାଯାଇଛି । ଏହି ସୂକ୍ତର ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ସମସ୍ତ ୧୩ଟି ମୁଖ୍ୟ ଛନ୍ଦରେ ରଚନା କରାଯାଇଛି । ଏହି ମଣ୍ଡଳରେ ଅନେକ ସୂକ୍ତ ବା ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକ ଅନେକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏହାର ବ୍ୟବହାର ହୋଇଆସୁଅଛି ।

ଏଥିରେ ଥିବା ମୁଖ୍ୟ ଓ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସୂକ୍ତ ବା ମନ୍ତ୍ର ଗୁଡିକର ତାଲିକା ତଳେ ଟେବୁଲରେ ଦିଆଯାଇଛି ।

ସୂକ୍ତ	ମନ୍ତ୍ର ନାମ	ଦେବତା	ଋଷି	ମନ୍ତ୍ର
୧୦.୧୦	ଯମ-ଯମୀ ଉକ୍ତି	ଯମଃ ଯମୀ	ବୈବସ୍ୱତୀ ଯମୀ ଯମଃ ବୈବସ୍ୱତୋ	ଓ ଚିତ୍ସଖାୟଂ ସଖ୍ୟା...
୧୦.୧୩	ହବିର୍ଧାନ ସୂକ୍ତ	ହବିର୍ଧାନେ	ବିବସ୍ୱାନ୍ ଆଦିତ୍ୟଃ	ଯୁଜେ ବାଂ ବ୍ରହ୍ମ...
୧୦.୧୫	ପିତୃ ଯଜ୍ଞ ସୂକ୍ତ	ପିତରଃ	ଶଙ୍ଖଃ ଯାମାୟନଃ	ଉଦୀରତାମବର ଉତ୍ପରାସ...
୧୦.୧୮	ପିତୃ ଯଜ୍ଞ ସୂକ୍ତ	ପିତୃମେଧଃ	ସଂକୁସୁକଃ ଯାମାୟନଃ	ପରଂ ମୃତ୍ୟୋ ଅନୁ...
୧୦.୩୭	ସୂର୍ଯ୍ୟ ସୂକ୍ତ	ସୂର୍ଯ୍ୟଃ	ଅଭିତପାଃ ସୌର୍ଯ୍ୟଃ	ନମୋ ମିତ୍ରସ୍ୟ ବରୁଣସ୍ୟ...
୧୦.୪୭	ଇନ୍ଦ୍ର ବୈକୁଣ୍ଠ	ବୈକୁଣ୍ଠଃ ଇନ୍ଦ୍ରଃ	ସପ୍ତଗୁଃ ଆଙ୍ଗିରସଃ	ଜଗୃଭ୍ମା ତେ ଦକ୍ଷିଣମିନ୍ଦ୍ର...
୧୦.୪୮	ଇନ୍ଦ୍ର ବୈକୁଣ୍ଠ	ଇନ୍ଦ୍ରଃ	ବୈକୁଣ୍ଠଃ ଇନ୍ଦ୍ରଃ	ଅହଂ ଭୁବଂ ବସୁନଃ...
୧୦.୫୯	ଯାଜ୍ଞିକ	ଯାଜ୍ଞିକ	ବନ୍ଧୁଃ ଶ୍ରୁତବନ୍ଧୁଃ	ପ୍ର ତାର୍ଯ୍ୟାୟୁଃ ପ୍ରତରଂ...
୧୦.୬୦.୭-୧୧	ଜୀବ ମନ୍ତ୍ର	ଜୀବଃ	ବିପ୍ରବନ୍ଧୁଃ ଗୌପାୟନାଃ	ଅୟଂ ମାତାୟଂ ପିତାୟଂ...
୧୦.୭୦	ଯାଜ୍ଞିକ	ଯାଜ୍ଞିକ	ସୁମିତ୍ରଃ ବାଧ୍ର୍ୟଶ୍ୱଃ	ଇମାଂ ମେ ଅଗ୍ନେ ସମିଧଂ...
୧୦.୭୧	ଜ୍ଞାନ ସୂକ୍ତ	ଜ୍ଞାନମ୍	ବୃହସ୍ପତିଃ ଆଙ୍ଗିରସଃ	ବୃହସ୍ପତେ ପ୍ରଥମଂ ବାଚୋ...
୧୦.୭୫	ନଦୀ ସୂକ୍ତ	ନଦ୍ୟଃ	ସିନ୍ଧୁକ୍ଷିତ୍ ପ୍ରୈୟମେଧଃ	ପ୍ର ସୁ ବ ଆପୋ...
୧୦.୮୧-୮୨	ବିଶ୍ୱକର୍ମା ସୂକ୍ତ	ବିଶ୍ୱକର୍ମା	ବିଶ୍ୱକର୍ମା ଭୌବନଃ	ଯ ଇମା ବିଶ୍ୱା ଭୁବନାନି...
୧୦.୮୩	ମନ୍ୟୁ ସୂକ୍ତ	ମନ୍ୟୁଃ	ମନ୍ୟୁଃ ତାପସଃ	ଯସ୍ତେ ମନ୍ୟୋଽବିଧଦ୍ୱଜ୍ର...
୧୦.୮୫	ବିବାହ ସୂକ୍ତ	ସୂର୍ଯ୍ୟଃ	ସାବିତ୍ରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟା	ସତ୍ୟେନୋତ୍ତଭିତା ଭୂମିଃ...
୧୦.୯୦	ପୁରୁଷ ସୂକ୍ତ	ପୁରୁଷଃ	ନାରାୟଣଃ	ସହସ୍ରଶୀର୍ଷା ପୁରୁଷଃ...
୧୦.୯୬	ହରି ସୂକ୍ତ	ହରିଃ	ବରୁଃ ଆଙ୍ଗିରସଃ	ପ୍ର ତେ ମହେ ବିଦଥେ...
୧୦.୯୭	ଔଷଧ ସୂକ୍ତ	ଔଷଧୟଃ	ଆଥର୍ବଣଃ ଭିଷକ୍	ଯା ଓଷଧୀଃ ପୂର୍ବା ଜାତା...
୧୦.୧୦୭	ଦକ୍ଷିଣା ସୂକ୍ତ	ଦକ୍ଷିଣା ଦକ୍ଷିଣାଦାତାରଃ	ଦିବ୍ୟଃ ଆଙ୍ଗିରସଃ ପ୍ରଜାପତ୍ୟା	ଆବିରଭୂନ୍ମହି ମାଘୋନମେଷାଂ...
୧୦.୧୦୮	ସରମା-ପଣି ଉକ୍ତି	ସରମା ପଣୟଃ	ସରମା ପଣୟଃ	କିମିଚ୍ଛନ୍ତୀ ସରମା...
୧୦.୧୧୦	ଯାଜ୍ଞିକ	ଯାଜ୍ଞିକ	ଜମଦଗ୍ନିଃ ଭାର୍ଗବଃ ରାମଃ ଜାମଦଗ୍ନ୍ୟଃ	ସମିଦ୍ଧୋ ଅଦ୍ୟ ମନୁଷୋ...
୧୦.୧୧୭	ଦାନ ସୂକ୍ତ	ଧନାନ୍ନଦାନଂ	ଭିକ୍ଷୁଃ ଆଙ୍ଗିରସଃ	ନ ବା ଉ ଦେବାଃ...
୧୦.୧୨୧	ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ ସୂକ୍ତ	କଃ (ପ୍ରଜାପତିଃ)	ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭଃ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଃ	ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭଃ ସମବର୍ତତାଗ୍ରେ...
୧୦.୧୨୩	ବେନ ସୂକ୍ତ	ବେନଃ	ବେନଃ ଭାର୍ଗବଃ	ଅୟଂ ବେନଶ୍ଚୋଦୟତ୍-ପୃଶ୍ନିଗର୍ଭା...

୧୦.୧୨୫	ଆତ୍ମା ସୂକ୍ତ	ଆତ୍ମା	ବାକ୍ ଆମ୍ଭୃଣୀ	ଅହଂ ରୁଦ୍ରେଭିର୍ବସୁଭିଶ୍ଚ...
୧୦.୧୨୭	ରାତ୍ରି ସୂକ୍ତ	ରାତ୍ରିଃ	କୁଶିକଃ ସୌଭରଃ ରାତ୍ରିଃ ଭାରଦ୍ୱାଜୀ	ରାତ୍ରୀ ବ୍ୟଖ୍ୟଦାୟତୀ...
୧୦.୧୨୯	ନାସଦୀୟ ସୂକ୍ତ	ଭାବବୃତ୍ତମ୍	ପରମେଷ୍ଠି ପ୍ରଜାପତିଃ	ନାସଦାସୀନ୍ନୋ ସଦାସୀତ୍ତଦାନୀଂ...
୧୦.୧୩୦	ନାସଦୀୟ ସୂକ୍ତ	ଭାବବୃତ୍ତମ୍	ଯଜ୍ଞଃ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଃ	ଯୋ ଯଜ୍ଞୋ ବିଶ୍ୱତସ୍ତନ୍ତୁଭିସ୍ତତ...
୧୦.୧୪୬	ଅରଣ୍ୟ ସୂକ୍ତ	ଅରଣ୍ୟାନୀ	ଐରଂମଦଃ ଦେବମୁନିଃ	ଅରଣ୍ୟାନ୍ୟରଣ୍ୟାନ୍ୟସୌ ଯ୍ୟା...
୧୦.୧୬୨	ଗର୍ଭସଂସ୍ରାବ ସୂକ୍ତ	ଗର୍ଭସଂସ୍ରାବେପ୍ରାୟଶ୍ଚିତଂ	ରକ୍ଷୋହା ବ୍ରାହ୍ମଃ	ବ୍ରହ୍ମଣାଗ୍ନିଃ ସଂବିଦାନୋ...
୧୦.୧୬୪	ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନ ନାଶନ ସୂକ୍ତ	ଦୁଃସ୍ୱପ୍ନନାଶନଂ	ପ୍ରଚେତାଃ ଆଙ୍ଗିରସଃ	ଅପେହି ମନସସ୍ପତେଽପ...
୧୦.୧୬୯	ଗୋ ସୂକ୍ତ	ଗାବଃ	କକ୍ଷୀବତଃ ଶବରଃ	ମୟୋଭୂର୍ବାତୋ ଅଭି ବାତୂସ୍ରା...
୧୦.୧୭୩-୧୭୪	ରାଜାଭିଷେକ ସୂକ୍ତ	ରାଜା	ଅଭିବର୍ତ୍ତଃ ଆଙ୍ଗିରସଃ	ଆ ତ୍ୱାହାର୍ଷମନ୍ତରେଧି...
୧୦.୧୭୭	ମାୟାଭେଦ ସୂକ୍ତ	ମାୟାଭେଦଃ	ପତଙ୍ଗଃ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଃ	ପତଙ୍ଗମକ୍ତମସୁରସ୍ୟ ମାୟୟା...
୧୦.୧୭୮	ତାର୍କ୍ଷ୍ୟ ସୂକ୍ତ	ତାର୍କ୍ଷ୍ୟଃ	ଅରିଷ୍ଟନେମିଃ ତାର୍କ୍ଷ୍ୟଃ	ତ୍ୟମୂ ଷୁ ବାଜିନଂ ଦେବଜୂତଂ...
୧୦.୧୮୩	ପୁତ୍ରକାମ୍ୟ ସୂକ୍ତ	ଯଜମାନଃ	ପ୍ରଜାବାନ୍ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଃ	ଅପଶ୍ୟଂ ତ୍ୱା ମନସା...

'ଋକ୍ ବେଦ' ରଚନାରେ ପ୍ରାୟ **୩୦ ଜଣ ନାରୀ ଋଷି** (ଋଷିକା) ଯୋଗଦାନ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରଦ୍ରଷ୍ଟ୍ରୀ ଥିଲେ । ସେମାନେ ହେଲେ, ଘୋଷା କକ୍ଷିବତୀ, ଦକ୍ଷିଣା ପ୍ରଜାପତ୍ୟା, ବିଶ୍ୱବାରା ଆତ୍ରେୟୀ, ଗୋଧା ଋଷିକା, ଅପାଲା ଆତ୍ରେୟୀ, ଯମୀ ବୈବସ୍ୱତୀ, ଲୋପମୁଦ୍ରା, ରୋମଶା ସ୍ୱନୟ, ଅଦିତି ଦାକ୍ଷାୟଣୀ, ରାତ୍ରି ଭାରଦ୍ୱାଜୀ, ବସୁକ୍ରପତ୍ନୀ , ସାବିତ୍ରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟା, ଇନ୍ଦ୍ରାଣି, ସରମା ଦେବସୁନୀ, ଉର୍ବଶୀ, ଶଶ୍ୱତୀ ଆଙ୍ଗିରସୀ, ଅଦିତି, ଜୁହୂ ବ୍ରହ୍ମଜାୟା, ତ୍ୱଷ୍ଟା ଗର୍ଭକର୍ତା, ବାକ୍ ଆମ୍ଭୃଣୀ, ଶ୍ରଦ୍ଧା କାମାୟନୀ, ଶଚୀ ପୌଲୋମୀ, ସାର୍ପରାଜ୍ଞୀ, ସିକତା ନିବାବରୀ, କାଶ୍ୟପୌ ଶିଖଣ୍ଡିନ୍ୟୌ ଅପ୍ସରସୌ, ଜରିତା ଶାର୍ଙ୍ଗ, ସୁଦୀତିପୁରୁମିଳ୍ହୌ ଆଙ୍ଗିରସୌ, ଦେବଜାମୟଃ ଇନ୍ଦ୍ରମାତରୋ, ଇତ୍ୟାଦି ଅନେକ ।